

Meer efficiënte overheden en betere regelgeving Op de politieke agenda: NU!

De werkgeversorganisaties VBO, Voka, UWE en Beci benadrukken het belang van een goed georganiseerde overheid. Een gerichte aanpak van maatschappelijke uitdagingen gaat uit van een sterke achterliggende organisatie. Ondernemingen botsen te regelmatig op moeilijke procedures of onduidelijke regels. Op alle beleidsniveaus kunnen belangrijke stappen voorwaarts gezet worden op drie domeinen: meer **efficiëntie**, betere **regelgeving** en eerlijke **concurrentie** tussen de publieke en de private sector. Gedurende drie weken vindt u bij Infor telkens een specifieke bijlage die focust op één van deze drie domeinen.

Naar een meer efficiënte overheid op alle beleidsniveaus

Een meer efficiënte overheid op alle beleidsniveaus is een must voor het concurrentievermogen van ons land. Een goed functionerende overheid zou ook mee kunnen bijdragen tot betere publieke financiën in het licht van de enorme uitdaging van de vergrijzing.

1. Voor een werkbaar efficiëntieprogramma

Studies van McKinsey, de Europese Centrale Bank of recenter nog van Voka of Itinera, tonen telkens tal van mogelijkheden aan om de efficiëntie van onze overheid te verhogen. We kunnen echter niet anders dan vaststellen dat de programma's om de efficiëntie van de openbare besturen te verbeteren dun gezaaid zijn en vaak niet volgehouden werden.

En toch. Wanneer we de programma's analyseren die in andere Europese landen werden opgezet én naar de resultaten kijken die daar al werden geboekt, lijkt een beduidende verbetering van de efficiëntiewinst van de overheid helemaal geen onmogelijke opgave. In het Verenigd Koninkrijk maakte het 'efficiency program' tussen 2005 en 2008 een besparing van 25 miljard euro mogelijk. Sinds 2007 verplicht het Nederlandse programma 'Vernieuwing Rijksoverheid' elk departement in 4 jaar minstens 5% efficiëntiewinst te boeken. Sommige diensten, zoals backoffice of adviesorganen, krijgen veel ambitieuzere doelstellingen opgelegd. Aangezien de Belgische overheidsuitgaven, uitgedrukt als percentage van het bbp, groter zijn dan de Nederlandse en er in het verleden nog geen uitgesproken efficiëntieprogramma's werden doorgevoerd, kunnen de te leveren inspanningen wellicht opgedreven worden. De werkgeversorganisaties vragen dat er **programma's worden opgezet om de efficiëntie van de Belgische openbare besturen op alle beleidsniveaus met minstens 3% per jaar te verbeteren**.

Voorts leeft in werkgeversmiddens de vaste overtuiging dat er nu dringend werk moet worden gemaakt van een internationale benchmarking en een vergelijking met de private sector. Dat zou het mogelijk maken te bepalen op welke gebieden de efficiëntie van de Belgische overheden kan toenemen door zich te inspireren op goede praktijken uit het buitenland en uit het bedrijfsleven. Het Verenigd Koninkrijk heeft onder meer bepaalde uitgavenposten bevroren zonder de kwaliteit van de geboden dienstverlening te verminderen. In Duitsland en Oostenrijk zijn de personeelskosten van de administraties de jongste tien jaar constant gebleven. **De efficiëntieprogramma's voor elk overheidsniveau in ons land moeten gepaard gaan met een beperking van de groei van de overheidsuitgaven en zelfs een nominale bevroering van bepaalde uitgavenposten.**

2. Naar een beter beheer van het ambtenarenkorps...

Volgens de berekeningen van consultant McKinsey nam de arbeidsproductiviteitswinst in België tussen 1980 en 2002 met 40% toe in de particuliere dienstensector, terwijl deze stijging in de overheidssector maar 16% bedroeg over dezelfde periode. **Een hervorming van het human resources management (HRM) binnen de openbare besturen zou de productiviteit en de efficiëntie van het overheidspersoneel kunnen verbeteren.** De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) wijst namelijk op ernstige tekortkomingen van de werking van het HRM-beleid binnen de federale en gewestelijke openbare besturen: onder meer **een gebrek aan personeelsplanning rekening houdend met de werkelijke behoeften en met de taken die aan elk bestuur zijn toegewezen. Dit gebrek is des te problematischer wanneer men de omvang kent van de werkgelegenheid in de overheidssector.** In 2006 telde België het hoogste aantal werknemers in de administratie stricto sensu: 4 per 100 inwoners, tegen 3 gemiddeld in de OESO-landen met een vergelijkbaar niveau van economische ontwikkeling. Bovendien vertoonde die overheidstewerkstelling in België de jongste jaren een stijgende trend, terwijl de tendens in de andere landen net andersom is.

3. ...en van de kost van het overheidspersoneel

De OESO onderstreept ook dat **het bezoldigingspeil relatief hoog schijnt in ons land in vergelijking met de overige OESO-landen.** Zij voegt er nog aan toe: "This is an area of concern as compensation costs per employee have grown more rapidly in general government than in the labour force at large." Bovendien heeft hoogleraar Jos Berghman (KULeuven) berekend dat het gemiddelde brutopensioen van een ambtenaar 2.112 euro per maand bedraagt. Dat is twee keer meer dan dat van een loon-

trekkende (925 euro) en bijna 5 keer meer dan dat van een zelfstandige (493 euro). Een dergelijk pensioenniveau in de overheidssector was verantwoord in de tijd dat het voorgestelde salarisniveau onder het marktpeil lag. Maar dit argument houdt vandaag geen steek meer, aangezien dat salaris mettertijd werd aangepast aan de lonen in de privésector. **Het zou dan ook niet meer dan normaal zijn - in toepassing van het beginsel van goed bestuur - de componenten loon en pensioen in de toekomst gradueel beter op elkaar af te stemmen.**

4. Naar een afschaffing van overbodige instellingen

Op het gebied van overheidsniveaus en instellingen is België ongetwijfeld recordhouder: een federale Staat met een Kamer van volksvertegenwoordigers en een Senaat, 3 Gewesten en 3 Gemeenschappen, 3 Brusselse Gemeenschapsinstellingen, 9 regeringen en 9 parlementen met meer dan 70 posten voor ministers en Staatssecretarissen! Zonder te spreken van de 10 provincies, 43 arrondissementen en 589 gemeenten, waarvan 19 in Brussel! Deze woekering van instellingen en overheidsniveaus heeft uiteraard te maken met onze geschiedenis en met de federale structuur van ons land, maar zorgt wel voor niet te verwaarlozen kosten, in het bijzonder personeelskosten. Bovendien is de werking van de institutionele structuur niet optimaal en remt zij een efficiënte besluitvorming af. **De oprichting in het verleden van nieuwe instellingen zou moeten impliceren dat – beter laat dan nooit – sommige instellingen in de komende maanden en jaren worden afgeschaft.** Het is daarbij, mits voldoende rationaliteit, best doenbaar bevoegdheden over te dragen aan een andere entiteit. **Dit alles kan niet los gezien worden van een toekomstige Staatshervorming waarbij efficiëntie één van de essentiële parameters moet zijn.** De werkgeversorganisaties verwijzen in dit verband naar hun gezamenlijk standpunt uit het Solidariteitspact van 10 maart 2008.

5. Naar een grotere discipline en transparantie bij overlegging overheidsrekeningen

De neerlegging van de overheidsrekeningen gebeurt niet op een welbepaalde datum. Wat er uiteindelijk gepubliceerd wordt, is onoverzichtelijk en moeilijk toegankelijk. Dat werpt een smet op de transparantie van onze autoriteiten en veroorzaakt wantrouwen ten aanzien van de overheid. Zoals de Voka-studie (2008) onderstreept, is er een significant verband tussen het vertrouwen in en de performantie van de overheid: hoe groter het vertrouwen, hoe beter de overheid zal functioneren. **Zoals in Nederland zou er een speciale dag moeten worden ingevoerd waarop de overheid op elk beleidsniveau systematisch verantwoording aflegt aan haar Parlement.** Na afloop van deze dag moeten leesbare rekeningen en een duidelijk en beknopt rapport over het in de toekomst te voeren beleid op het internet worden gepubliceerd.

6. Naar een meer efficiënte overheid die ondernemen stimuleert

De ondernemingen zijn het directe slachtoffer van bepaalde vormen van inefficiëntie van de overheid. De volgende voorbeelden illustreren dat dit een forse belemmering van hun activiteit kan betekenen:

- In **Vlaanderen** - net als in andere landen en regio's - is het verkrijgen van een milieuvergunning voor een aantal grote investeringsprojecten onderworpen aan een milieueffectrapport (MER), dat de verwachte impact van dit project op het leefmilieu weergeeft. Dit MER moet eerst worden ingediend en goedgekeurd vóór de eigenlijke aanvraag van de milieuvergunning. Dit verlengt de periode tussen de kennisgeving van een MER-plichtig project en de uiteindelijke opstart van het project aanzienlijk. Deze periode is vaak langer dan in onze buurlanden. Ook is de inhoud van het rapport vaak breder dan noodzakelijk. Dit is een ernstige concurrentiehandicap bij het aantrekken van investeringsprojecten voor vestigingen van multinationals.
- In **Wallonië** moet een bedrijf dat een investeringspremie van het Gewest toegekend krijgt, vaak een beroep doen op een bankkrediet om het bedrag van de premie te prefinancieren. Dit komt door de lange wachttijd vóór de uitbetaling van de premie door het Gewest. De bank vraagt in dit geval een overdracht van de schuldvordering op het Gewest. Vanaf dat ogenblik wordt het dossier overgeheveld naar de dienst Geschillen van het Waalse Gewest, wat uiteraard nieuwe verdragen met zich brengt.
- In **Brussel** gebeuren de belangrijkste investeringen in het domein van het vastgoed, maar de realisatie van projecten wordt steeds complexer, duurder en onzekerder. Zo zijn er reeds, bij de aankoop van het terrein, de analyses voor het bodemattest dat verplicht moet worden toegevoegd bij het verlijden van de akte en soms de verkoop doet afbreken. Bij de bouw van kantoorgebouwen met meer dan 200 parkeerplaatsen is een volledige milieueffectenstudie vereist, die tot 3 jaar kan duren. Daarnaast is een technisch dossier vereist, dat de coëfficiënt van de energieprestaties van het gebouw berekent en waarop al dan niet het vereiste energiecertificaat wordt toegekend, dat geïntegreerd moet worden in de stedenbouwkundige en milieuvergunning. De totale tijd van al die procedures belooft meestal meer dan 3 jaar en de kost kan oplopen tot 15% van het geheel.
- Op **federaal vlak** is de administratieve vereenvoudiging op fiscaal gebied voornamelijk eenrichtingsverkeer geweest. Er kwamen meer nieuwe verplichtingen, al te vaak met buitensporige sancties in geval van eenvoudige tekortkomingen, terwijl de overheid in geen enkel middel voorzag om de ondernemingen de mogelijkheid te geven die verplichtingen na te komen. Dit is bijvoorbeeld het geval met het eenzijdige verrekeningsmechanisme voor belastingschulden en -schuldvorderingen dat door de administratie veel te extensief wordt gehanteerd. En terwijl die administratie een globale kijk heeft op de situatie van elke belastingplichtige, krijgt deze laatste geen enkele gecentraliseerde en uitvoerige informatie over de uitgevoerde verrekeningen. Met als gevolg aanzienlijke formaliteiten bij alle lokale invorderingskantoren, en dat alleen maar om die verrekeningen te begrijpen en te kunnen boeken.

De werkgeversorganisaties stellen zich op als partner voor alle regeringen om samen actief te werken aan de realisatie van de geformuleerde aanbevelingen.

Het volledige document van VBO, Voka, UWE en Beci vindt u op www.vbo.be